

ОСІН 2022 № 4 (119) РІК XXX

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

Сила ватряного огня

Солістки «Кичери»

Сороковий раз загоріла лемківська Ватра в Ждині, в ім'я любови до рідної Лемківщини, рідної мови і традиції. Старостували перший раз новичанин Михайло Маркович. Ватрян привитали такими словами:

«Добриден дороги лемки! Гнеска ледво сонце вийшло зза гори Магури перевертав єм ся на другу сторону і хтів єм спати але сонце повіло мі, ти знаш, мушиш до Ждині, там зачинатся сорокова Ватра. Я Вас шитких ту витам, хцу жеби Вас сонце завжди витало в лемківским краю, де-м ся вродив, де мешкам і де вмру».

По тих словах розпалено ватру. А она горіла, тріскала іскорками, а піддувана легким вітром кланялася високим поломенем ватрянам, які підні дописали в тім році. Хоцьки Ватра горит близько самой сцени ей дим нікому не вадит, ани ватрянам ани артистам. Протівні, не можна на оген забити. То він кумулює наши погляди, то запорука успіху Ватри, здаєся бити сторожом публики і сцени. Є мотором акції, гучит, тріщить – рве за душу. Завдяки пандемії зачали зме цінити стрічу з другом людином. Вказала она нам як тяжко жити, коли не можеме ся стрінутти, разом сісти, побісідувати, засьпівати. А того року можна було ся огріти ватряним огнем, зустріти родину, знаємим, вєсідувати і сьпівати кілко сил старчило.

«Бавниця» - дитячий танцювальний ансамбль з Зимної Води (Україна)

Ватра горіла, тріскала іскорками

Юлія Дошна з синами Лукачом і Фомом - концерт «Солідарні з Україною»

То не лем сорокова Ватра. То тіх 75 років від акції Вісла, коли вкрадено нам гідність. Зме понижени, травмувани по депортаціях в радянську Україну і на захід Польщі. Ювілейна Ждинська ватра в 75 роковини депортації мусит бити місцьом и часом, де єднамеся в 75-літнім тягарі кривди, и разом виступеєме проти депривації нашого людского повноцінного обличя. Мало нас не бити, а ми є. Вказало тото ювілейне сорокове Св'ято лемківской культури. Всядиль (на сцені та на Лемко стріт, під шатрами) видно било молоди обличя. Якви хтоси хотів рахувати середню віку, то била би така як Ватра - до «сороківки». Артисти то молоди люде, на котрих красні презентувалося народне обличя. Чудово грали и сьївали. Не забули рідной мови, культури, переказали єй їм дідове, родиче. Ватра заповнилася молодима родинами з маленькими діточками. А то значит же зме живи, а ож недовго виросне наступна зміна и для організаторів, а и нова публіка буде.

Хоцки тишили зме ся собом, чути било пра війну в Україні. Не могли приїхати ансамблі, не приїхали ватряне з України, яки што рік розбивали свої шатра за потічком. Люде не могли приїхати на землю предків, котру одвиджают лем раз до рока, а дітям дозволило би тото хоцки на короткій час зайти о вініи, тривозі, котру одчуват кожен, хто перетинає східню границю Польщі.

В суботу запрошени почесни гості Ватри в Місці пам'яті вшанували пам'ят жертв акції «Вісла», зложено під пам'ятним хрестом квітя, запалено свьічки. Кульмінаціом тих подій все є звук Дзвону Миру, котрий за справом високоповажаних гости перестерігат: «Не годити брату кривдити брата». Його голос видався як николи до того актуальним. Почесни гости 40. Св'ята лемківской культури урочищ привитав зо сцени Голова Об'єднання лемків - Григорій Троханівский:

«Witam Państwa na Jubileuszowej 40 Watrze w Zdaniu. Witam Was w tym szczególnym dla Łemków miejscu i w tym szczególnym czasie. Jest to czas kiedy świętujemy okrągłe rocznice. Pierwszą taką okrągłą liczbą jest 150 bo to dzisiaj mija 150 dzień brutalnej inwazji pozabawionych czci i wiary w Boga Rosjan, którzy kradną, gwałcą i mordują Ukraińców i niszczą niepodległą Ukrainę.

Україне якже нам Łemkom bliską. Gdyż istotną część Łemków jest uważana albo sama się uważa za część tego narodu. Ale te 150 dni pokazały jeszcze coś ważnego, że ten naród ukraiński jest też bliski narodowi polskiemu. I ja mam nadzieję, że to braterstwo które zawiązało się w przeciągu ostatnich 150 dni przetrwa przez kolejne stulecia. Tego nam wszystkim życzę.

Зміст:

❖ Обкладинка:

Староста Михайло Маркович запалят 40 Ватру. Зліва Адам Вев'юрка, справа Михайло Баюс

❖ Фотографії:

А. Вев'юрка, А. Буковска, В. Гойсак, К. Палушек, Т. Жеплінський, Г. Пацан, <https://cutt.ly/5NkoURn>, <https://cutt.ly/rNkol1p>, <https://cutt.ly/INkoP95>, <https://cutt.ly/0NkoA5s>, <https://cutt.ly/cNkoGo3>, <https://cutt.ly/vNkoDx9>

- 2 СИЛА ВАТРАНОГО ОГНЯ - А. Буковска
- 7 ПРОСТІР СЛОВА 2022 - К. Ковальска-Кремінська
- 7 ВОДА З ЧАРІВНОЇ КРИНИЦІ - М. Сидор
- 9 ЗАГАЛЬНОЦЕРКОВНА ПРОЩА ГРЕКО-КАТОЛИКІВ НА СВ'ЯТУ ГОРУ ЯВІР - Кир А. Троханівский
- 10 ТРЬОХ ЕПІСКОПІВ НА КЕРМESHУ ВЕРХОВНИХ АПОСТОЛІВ СВ'Я. ПЕТРА І ПАВЛА В КРИНИЦІ - Кир А. Троханівский
- 11 НА ПРАЗНИКУ В РОЗДІЛІ - о. Г. Пацан
- 12 ВІРШІ - В. Шляхтич
- 13 А НА ЯНА, НА ЯХНОНЬКА ГОРІЛА НАМ СОБИТОНЬКА - д-р В. Гойсак
- 14 ДИТЯЧА СТОРІНКА - д-р А. Барнат, Кир А. Троханівский
- 16 ЯК ДАВНО НА МАТКУ БІЖУ... - д-р В. Гойсак
- 17 ХВИЛИНА З МИНУЛОГО - А. Вев'юрка
- 21 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вев'юрка
- 22 В ПОРОГАХ ЛІГНИЦЬКОГО ЛІЦЕЮ - А. Вев'юрка
- 23 УПОКОЇЛИСЯ
- 24 ІНФО ЗА ЛЕМ-ЧАСОМ - В. Шляхта
- 25 ПРИПОВІДКИ - І. Рубич
- 27 СВ'ЯТО ЛОСЯНСКИХ МАЗЯРІВ - П. Морох
- 27 МАМО, А ТОТО ШТО?
- 28 З МОЙОЇ ПОЛИЧКИ

Szanowni państwo, w tym roku obchodzimy też 75 rocznicę akcji „Wista”, w wyniku której ludność ukraińska południowo-wschodniej Polski, na którą składały się grupy etnograficzne Łemków, Bojków, mieszkańców Nadania (czyli okolic Przemysła), Chełmszczyzny oraz południowego Podlasia zostały wysiedlone. Najpierw na Ukrainę w wyniku wymiany ludności polskiej i ukraińskiej, a później w 1947 roku na północne i zachodnie ziemie Polski. Wczoraj 22 lipca 2022 roku moja mama obchodziła swoje 80 urodziny. Siedzi tutaj wśród widowni i jest dzielną Watranką, która od dziesięcioleci przyjeżdża w to miejsce. 75 lat temu moja mama miała niespełna 5 lat. I była małą dziewczynką, która z przerażeniem patrzyła w oczy swoich również przerażonych rodziców, którzy nie potrafili jej wytłumaczyć dlaczego są wyrzucani ze swojego domu w Wawrze.

I dlaczego wywożą ich do Niemiec - bo wówczas dzisiejsza Sprotawa częściej była jeszcze nazywana Sprottau. Niewątpliwie te przeżycia, te wydarzenia pozostawiły ślad na psychice dziecka, niewątpliwie pozostała trauma. A dzisiaj już doskonale wiemy że takie traumy przekazywane są przez całe pokolenia kolejnym młodszym pokoleniom. Ale dzisiaj takich mam, rodziców z matymi dziećmi, przerażonych, uciekających przed wojną, jest w Polsce tysiące a może setki tysięcy. Dzisiaj to Polacy tym dziećmi i tym mamom pomagają z wielką ofiarnością. Robią wszystko żeby ta trauma była jak najmniejsza. Za co w imieniu ofiar i swoim chcę jeszcze raz podziękować. Zastępca burmistrza Gorlicki pan Łukasz Batajewicz podczas walnego posiedzenia zjednoczenia Łemków w kwietniu tego roku powiedział, że przyjmując dzisiaj na Ziemię Gorlicką kilka tysięcy uchodźców Polacy spłacają swój dług za Akcję „Wista”. To były bardzo ważne słowa, za które dziękujemy. Ważne słowa, bo są to słowa zrozumienia. Dzięki zrozumieniu nasza trauma związana z Akcją „Wista” zniknie. Bo my nie przestaniemy pamiętać o samej akcji „Wista”, ale dzięki zrozumieniu naszego bólu przestaniemy przekazywać traumę kolejnym, młodszym pokoleniom.

Ostatnią rocznicą, o której chciałbym wspomnieć jest 40 jubileuszowa Watra. 40 lat temu nasi dziadkowie, ojcowie wymyślili jak przeciwdziałać Akcji „Wista” i wymyślili spotkania, coroczne spotkania po to żeby zapytać się swego dawnego sąsiada: „Jak minął mu rok?”, „Co u Ciebie słychać?” My myślicy z Dolnego Śląska, Ziemi Lubuskiej,

Ukrainy, Kanady, Stanów Zjednoczonych, spotykamy się po to, żeby się poznać. Na nowo się odkryć. Nasi dziadkowie spotykali się żeby odnaleźć rodzinę, sąsiadów ze starych domów. A my się poznajemy, odkrywamy na nowo. Również odkrywając swoją tożsamość narodową.

Ta Watra i te 39 wcześniejszych nie powstała by gdyby nie wspaniali odpowiedzialni ludzie, którzy ją tworzyli i tworzą. Mam na myśli Piotra Czuchtę, Stefana Hładyka, naszych obecnych mentorów Stefana Kłapyka, Wasyla Szlante i nieżyjącego już Jana Trochanowskiego, a także Aleksandra Masleja, Bogustawa Saleja, Emila i Wiktorię Hojsak, Annę Barnat, Natalię Hładyk, Grzegorza Suchanica, Andrzeja Klimasza, Stefana Łukaczyna, Łukasza Gybę, Lidie Tylawską. Oczywiście nie wymienię wszystkich organizatorów, bo przecież mamy grupę około 30 wolontariuszy. Odpowiedzialnych młodych ludzi. Są odpowiedzialni za swój naród, za tożsamość. Są odpowiedzialni za Łemków którzy tu przyjeżdżają i mogą poznać swój dom – łemkowszczyznę, po to żeby w ich sercach ten ogień łemkowski nigdy nie zagasł. Są odpowiedzialni za naszych gości aby Ci poznali nasze otwarte łemkowskie serca.))

Серед запрошених гости слово взяла: Митрополит Перемишко-Варшавський кир Євген Попович, єпископ Горлицький кир Паїсій Мартинюк, посол польського Союму Володислав Косняк-Камиш, рада Сейміку малопольського воєводства Ядвіга Вуйтовіч, Староста горлицького повіту Марія Губала, Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський. Віт гміни Устя Руске Збігнев Людвін, члени спільної Комісії уряду і меншин др Мирослава Копицянска і др Григорій Курянович, віцemarшалок вармінсько-мазурского воєводства Мирон Сич і інші.

Програму Ватри найдете на www.watrazdunia.pl, не буду представляла подинних акцій. Шитко ся змінят, пам'ятаймо же в часі двох пандемічних років головна сцена творила майже 100% ватраной програми. Тепер, юж як все на Сьвяті лемківської культури, крім головної сцени, паралельні функціуюють інші «сцени», де кожен може найти штоси для себе. Виспортувани лемки і лемкині могли брати участ в Спартакаді, наприклад різати дрова, силуватися на руку, зьвічити югов чи доїти на час корову. Наймолодши вчилися гарді рисувати, робити лемківске оґрамі чи декупаж - то учасники Ватрочки. Засе Майстерня то місце стрічи і маленьких і дорос-

лих. Шитки могли пізнати таємницю роблять писанок, малювання ікон на шклі, навчитися вишивати. А тоти што глядают ищи чоґоси іного могли зайти в ліґерацке шатро, де можна спікатися око в око з професором, артистом, політиком и людми такима як ми сами – спраґненима неслуптаной дискуссії і обміну думок. В тім році учасниками Простору слова били др Вікторія Ґойсак, Шимон Моджейевскі, Мацей Ґурни, Марія Штшелецка, Пйотр Семьон, Мацей Стройнскі, проф. Богдан Гальчак. Ватряна хижка змінилася в Простір образу: пригадано шитких старостів попередніх Ватр в роках 1983-2022 та презентувано там тіж праці надослани на конкурс «Лемківщина оком дітини». В спланці створена Простір звуку, де можна било слухати оповідань люди які юж одишли, а їхне свідочтво про минуле житя в Ґорах може перенести нас в минуле. Про 30-літя кварталника «Ватра» оповідала вистава «Перший вільний лемківский часопис по 1947 році», зложена з 12 плянш. Пригадує она історію часопису, люди які є фундаментом діялности ОЛ і цілої лемківской громади, вказує головни стежки ажима ґнеска прямус кварталник. Друга вистава то «1947: Акція «Вісла» на Лемківщині.» Била то вистава історичних документів з архіву ІПН і фотографій.

Тож яка била тота сорокова Ватра? Сами си одповідже, што з той богатої оферти ся вам подобало, певно найдуатся и таки што скритикуют шитко. Як то повідатю «ищи ся такий не вродив, жеби шитким догоди». Є тіж проста рада для невдоволенних - поможте при організації 41 Ватри, ради вас чекаме. А яком буде чергова Лемківска ватра в Ждині? Віриме, же з великом репрезентаційом лемків з України. І же як все буде ґріти наши серця, додавати потрібной нам сили і єдности. Бо як голосило на шитки страни ґасло 40 Свѣята лемківской культуры: «Єдніст дає силу!»

На кінець зачитую лист, який отримали зме од лідера рок-гурту «Широкий Лан» з Києва, який то гурт мав выступати на ватряной нічної сцені.

Слава Ісусу Христу!
Слава Україні!

Брати і сестри, любі українці!

Вже більше як 150 днів ми знаходимось в стані великої відкритої війни з підступним і хижим ворогом.

8 років гібридної війни Росії проти України для нас не пройшли марно - ми готувались, ми воювали, ми вчилися протистояти запеклому ворогу. Та що тут вчитись? Ми просто згаду-

вали те, що є в нашій крові - жага до воли і свободи!

«Воля або смерть» - з таким ґаслом 24 лютоґо цього року ми стали зі зброєю в руках на захист своєї землі. Вперед нас вела і веде не ненависть до ворога, хоча її також не бракує. Нас веде любов до України, любов до наших дітей, до батьківських земель, до традицій, до нашої ідентичності. І то, мабуть, є найкращою мотивацією не опускати рук. Бо як не ми, то хто?

Брати і сестри, сьогодні я б мав зі своїм ансамблем выступати на фестивалі Лемківська Ватра перед такою поважною і милою мені аудиторією. То була моя мрія. Я завше хочу пізнавати українців за межами України. Ну і де же можна зустріти стільки світлих, приємних і щирих людей, як не на Лемківській Ватрі?

Та не судилось мені цього річ бути з вами. Замість гітари в своїй руках я щоденно тримаю кулемет, а мікрофон мені замінила військова радіостанція. Я вірю, що попереду нас чекає перемога, а ми мусимо до неї вперто йти. Йти попри всі неґаррази і втрати. Йти, щоб нашим дітям не довелося торувати цю дорогу.

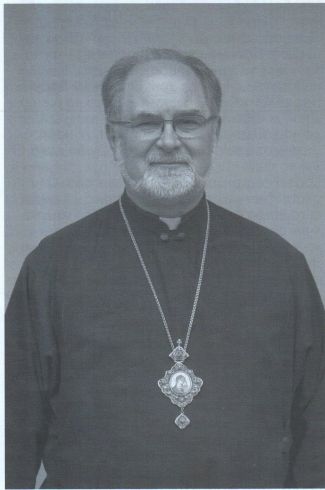
Користуючись нагодою я хочу вам від щирого серця подякувати за підтримку і допомогу! З початком російського повномасштабного вторгнення саме ви стали міцною і надійною опорою для вимушених переселенців з України.

Я дякую вам за допомогу для українського війська, яка на правду є відчутною! Волонтерський рух у Польщі серед українців є одним з найсильніших! Я дякую вам, за те, що у ваших серцях живе ота щира українська душа і ви її бережете!

Маю надію на Бога, що в наступнім році я особисто зможу розділити з вами тепло Лемківської Ватри!

Я наразі бажаю вам гарного настрою, доброго здоров'я і бавтеся на зло москалям! Бавтеся і за себе, і за нас, за тих, хто на фронті зі зброєю в руках! Смійтеся, радійте, бо ж всіх вас зібрала до купи рідна Лемківська Ватра!

З глибокою повагою,
Лідер рок-гурту «Широкий Лан» з Києва,
Боєць Збройних Сил України,
Ваш брат по духу і крові
Святослав Боєко.
Честь маю!

З нагоди 45 уродин Еміля Гойсака, члена Головної управи Об'єднання лемків, голови Об'єднання лемків в роках 2014-2016, редактора «Ватри» складаємо побажання міцного здоров'я, радісних переживань в родинному крузі та Божих ласк на многая і благає літа!

Редакція «Ватри» і
Головна управа ОЛ

*Всечесніший владико Володимире,
Витаєме Вас з 65 літтям!
Най Всевишній Господь Бог обдарит
Вас здоров'ям, щастям, радістю та
шиткїма своїма ласками. Най віра
і надія наповняють Ваше серце, любов
Спасителя най ніколи Вас не опу-
стит, а Пресвята Богородиця завж-
ди покриват Вас своїм омофором.*

Головна управа Об'єднання лемків

Складаємо щирі вітання члену Головної управи Об'єднання лемків, голові Об'єднання лемків в роках 1997-2000. Олександрови Маслею з нагоди 65 уродин. Бажаємо дальших творчих звершень, доброго здоров'я, наснаги у всіх починаннях на благо лемківської громади

Редакція «Ватри» і
Головна управа ОЛ

Простір слова 2022

ТЕКСТ КАТЕРИНА КОВАЛЬСКА-КРЕМІНЬСКА

Кожного разу, коли я думаю, що наступний рік буде для нас нарешті легшим, стається те, чого ми, можливо, очікували, але все одно вірили, що буде інакше. Так і є в 2022 році. З одного боку, ми дуже тішилися на цьогорічну Ватру в Ждині, з іншого – важко було забути про те, що відбувається в Україні. По-людськи, з одного боку, ми сумували за нормальним форматом нашого лемківського життя, з другого, всі наші думки були з нашими родичами і знайомими в Україні. У форматі цьогорічного Простору Слова ми свідомо не торкалися воєнної тематики. Команда проекту ще на етапі підготовки ствердила, що ще буде час зіткнутися з цією темою, а цього року нам треба згадати про ті аспекти лемківства, які нас найбільше поєднують.

В п'ятницю, під час зустрічі, яку провадив Григорій Суханич, др Вікторія Гойсак презентувала всім присутнім книжку «Лемківські етимології». Потім ми вернулися до теми пам'яті і лемківських кладовищ - діяльність Товариства «Магурич» від 1996 року в бесізі з Святославом Гальом представив Шимон Моджеєвські.

В суботу «Правові аспекти акції Вісла» обговорили проф. др габ. Богдан Галчак (Зеленогірський університет), др Давід Міхаєльскі (Правничий факультет Гданського університету), др Анрій Стец (Інститут правових наук Зеленогірського університету) і проф. др габ. Роман Дрозд (Інститут історії Поморської академії в Слупску).

В програмі була також пропозиція для найменших. Я мала честь представити книжки Марії Штелецької «Бескид без кіту» та «Бескид без кіту — зима», які вказують дітям красу Лемківщини та її культуру. Тут хочу звернути Вашу увагу на програмну пропозицію Раді-

о-Лемко і нагадати, що програму з елементами цієї зустрічі можна знайти на сайті Радіо-Лемко у закладі «Склад Авдичий» (Архів). Пам'ятайте, що також всі попередні номери нашого кварталника постійно архівуються в цифровому виді. Рекомендую повертатися до них час від часу і згадувати собі рідне слово. Програма Простору Слова, як щорік, була теж збагачена зустрічами з загальновідомими прізвищами літератури з «верхньої полиці» (Мацей Гурни, Пйотр Семьон, Марія Штелецька).

Вода з чарівної криниці

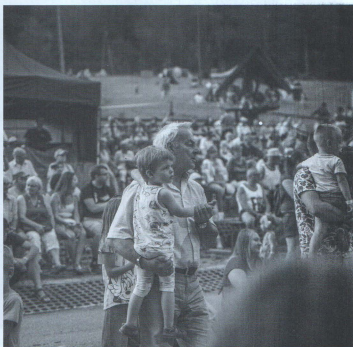
ТЕКСТ МАРІЯ СИДОР

Лемківська Ватра в Ждині все є вписана в наші родинні вакаційні пляни. Рік тому мала-м різні думки. А же то дуже гроши, же не знатя ци буде погода, ци будут знаєми, бо в кінці кількість місц біла обмежена, а же то тяжко з тима дітисками так їхати, пакувати што потрібне, а і пилнувати жеби ся жодне не стратило. В тім році не мала ем таких дилематів, барз а барз хотіла ем їхати на ювілейну сорокову Ватру.

2022 рік од початку не одпущав, шілий час напруга, десятки планів і мрій до реалізації. Оказало ся, же шитко вийшло інакше, николи зме ся не сподівали таких подій. Вчуса покори, терпливости і змобілізуку кожду катинку мого тіла до боротьби о хоц маленьку іскорку надії на ліпше заран.

Авторська презентація книжок Марії Штелецької, зліва аторка статії

Сорокова Ватра та біла Ватра родин.

Могло би ся здавати, же тот рік зачався для нашої родини чудово, 6 січня вродився нам синочок Данилко, таке маленьке щастя і то на Велию. На жаль, тоту атмосферу родинного сповнення знищив початок війни. Не буду ся розпусувати о тім што ся діяло на початку війни в Перемишлі і што тирває дотепер, бо і не про того хотіла єм писати. Єдного дня будишся, отверяш очі і розумієш, же більшість річи котри громадиш при собі протягом життя, не забереш як би треба било, не дай Боже втрати. Перше і найважливіше - то наши близки, родина, безпека діти. І розумієш, же мусиш вийти зо своєї стрефи комфорту, і зробити шитко, што підповідат ти сумління. Одкальси береш в собі силу і фізичну і психічну та идеш до переду, помаціцьки, малима кроками, але идеш. Не позерашся за себе, бо не є на то часу і сили, бо важливе є тепер, тот момент і того што буде. Тоту силу кожен має в собі, єдним вистарчит кава і чеколяда, а інчи глядаю стимуляторів, яки помагають розпалити вогник віри. Тіж потрібую кави, але зрозуміла-м, же моім «паливом» є час Ватри. Ватра то черпаня води з чарівної криниці, живої води яка дає силу, яка скріплює.

Наши приятели повіли, же сорокова Ватра то била Ватра Родин. Приїхало дуже молодих люди з візочками, з маленькими діточками, яки ищи не знають ходити, та і з кус старшима, яки били учасниками Ватрочки, а и таких, яки самодільні без родичів літали по ватрянім поли, лем часто «мельдувалися» родичам, котри сідили під шатрами. Може так є што рік, лем ми того не спостерігаме? Як малосє 18 років то їздило зо знаємима, як ся має 40 то прїжджаме з дітьми а и знаєми тіж прїжджают зо своїма дітьми.

Приїзд на Ватру то тіж проща на Сьвяту Гору Явір, то тіж пам'ят про тих што одийшли, вдаріня в Дзвін миру, сьвята Літургія в каплиці при ватрянім поли.

Люблю вертати до Жині, люблю привозити ту наши діти і вказувати як минуле поєднуєся з тим што сучасне. Хочу, жеби діти знали одкаль їх коріня, і жеби било то для них так само важливе як і для мене. Думал тіж, же і для сінглів, для родин, для бабусь и дідів, для діти, для молоді штоси цікавого ся

найшло. Єдни обзерали виступи на головній сцені, други хотіли почути, што цікавого в літерашким шатрі, в сипанці можна било почути голоси з минулого, купити пащорки, кривульки, кульчики, вишивани сорочки, діти вчилися на верштатах робити лемківське origami, декупаж, квілінг, рисували а и мочили ноги в потічку, інтегрувалися. В майстерні вчили ватрян робити писанки, дерев'яни забавки, малювати ікони на шклі та дуже інших цікавих занят зрихтували організатори. Хто хотів міг спрібувати силування на руку, різання дров ци пограги в «сітку» а и з «пиского» чути било музику та спів. Часом навіт коротка бесіда на Лемко Стріт дає почат, же вартало приїхати і творити спільни сподаги.

Вам шитким, яки працюєте при Ватрі хочу подякувати за то, же ся вам хоче zorganizувати таку величезну подію, за то, же попри тому, же живеє в ріжних частинах Польщі а моє і сьвіта знатєся добесідувати і створити тот винятковий простір, де кожен може знайти штоси для себе і не лем брати учас в подіяж, але тіж їх творити. На мою дилку, атмосфера ватряного поля то явище, якого не годен вирежисерувати. В єдним часі, під єдним небом така сила - люди, яки зо щирим усміхом тебе витають, звидуютья што в тебе чути, як зо здоровльом і слушают тебе, бо хочот. И ти тіж хочеш послухати, што в них. Тота отвертіст на другого човєка і зичливіст мене тішит, помагат мі думка, же сут люде для котрих тіж важливым є то, же маме подібни сьвіт цінности, і же до тих сподагів з 40 Ватри будут вертати коли їм то буде потрібне, так як і я буду радити тим спільним ватрянім часом, аж до наступної стрічи, може аж на наступній Ватрі.

Ту треба добрі думати...

Загальноцерковна проща греко-католиків на Святю гору Явір

Перед початком 40 Лемківської Ватри в Ждині, в п'ятницю 22 липня 2022 року, мала місце традиційна загальноцерковна проща греко-католиків на Святю гору Явір на Лемківщині. До того святого місця, в котрому в 1925 році Пресвята Богородиця об'явилася кільком місцевим жінкам, приходять вірні з різних частин Польщі, України і Словаччини.

В п'ятницю о 9:30 год. відслужено Молебен до Пресвятої Богородиці, а після нього розпочалася Божественна Літургія, яку очолив архієпископ і митрополит Перемиско-Варшавський владика Євген Попович. Разом з митрополитом співслужили владика Володимир Ющак - єпископ Вроцлавско-Кощалінський, владика Аркадій Троханівський - єпископ Ольштинско-Ґданський, та священники з всіх трьох епархій у Польщі і зо Словаччини.

Під час Божественної Літургії зі словом проповіді до учасників прощі звернувся владика Володимир Ющак, який пригадав, що в 2025 році виповниться сто років від події об'явлення Пресвятої Богородиці на Святій горі Явір. Засе о сім років будеме відзначати 100-річчя від дня посвячення каплиці блаженним владикою Йосафатом Коциловским. Зато проповідник звернув увагу на тото, же маме юж гнеска розпочати духовну підготовку до тих великих юбилеїв. Владика заохочував тіж би задуматися над питанням: што для кожного і кожної з нас є правдивим скорбом? За словами єпископа, найбільшою цінністю кожного греко-католика повинна бити Святя Церква, ей святя віра, тота святя гора Явір, рідни землі, рідна мова, родинни традиції і звичаї, яких передали нам родиче.

Після закінчення Божественної Літургії вірні процесійно обійшли довкола храм і затрималися при криниці, де бив звершений Чин малого освячення води. Відтак юж освяченою водою владика Аркадій окропив шитких присутних.

Вгорі: Процесійний обхід довкола каплиці. Нижше: Паломники які мандрували від Лютіни на Гору Явір.

Вартат зазначити, же під час цьогорічної прощі на святю гору Явір більшість прочан становили прибули в Бескиди, як тіж тоти, што приїхали на Лемківську Ватру, мешканці північних і західних земель Польщі. Присутніма били тіж численни воєнни біженці з України і місцеві парафіяни.

На Святю гору прийшла тіж 30-особова група паломників, які від понеділка мандрували паломницькими стежками від Лютіни на Словаччині. Прощу попровадив о. Григорій Пацан. Окрема група приїхала з о. Андрійом Михайлишином з Вроцлава.

Трьох єпископів на кермешу Верховних Апостолів Св. Петра і Павла в Криниці

ТЕКСТ кир АРКАДІЙ ТРОХАНІВСЬКИЙ

В неділю 10 липня 2022 р., греко-католицьку парафію в Криниці, відвідали владика: Архієпископ-емерит Ігор Ісіченко з Харкова, владика єпархії Верховних Апостолів Св. Петра і Павла з Мельбурн (Австралія) Микола Бичок і єпарх Ольштинсько-Гданський, владика Аркадій Троханівський, який очолив Божественну Літургію у храмі. Єпископи відвідали парафію в часі Синоду Єпископів УГКЦ, який мав місце в Перемишлі.

В тот ден парафія відзначала храмовий празник Верховних Апостолів св. Петра і Павла.

У Літургії співслужили: о. Євген Гавришин з Бучацької Єпархії, о. Тарас Жеплинський з Патріяршої Курії - з Департаменту Інформації УГКЦ і о. Мирон Михайлишин. Парох місцевої громади, о. митрат Іван Піпка, послужив у Тайні Покаяння.

В проповіді владика Аркадій ставляв питання о нашу святість: «Кожна людина потребує святості у своєму житті, але як нам сьогодні розуміти слово «святість»? Чого очікувати від людини? Чи це надзвичайна людина і морально досконала? Найпростіше, можемо сказати, вона взята з-поміж нас, тобто, вона подібна до нас, а одночасно, треба на цьому наголосити, вона дуже виняткова. На чому полягає ця винятковість? Вони також змагалися з сумнівами, неодноразово це були великі грішники, які перейшли дорогою навернення і стали ревними християнами. Можемо сказати, що вони йшли за кимось, кого інші не бачили. Пригадую вам також двох Верховних Апостолів Петра і Павла, яких життя було зовсім протилежне до себе, але об'єднала їх слабість, їх незрозуміння найперше для Божої науки та, вкінці, перемога і глибока віра в Бога. Кожен на землі має до виконання завдання призначене Господом Богом.

Виконймо цю нашу працю добре, а тоді засвідчимо про нашу вірність, чесність, засвідчимо про це, що хочемо добра наших ближніх, а не тільки свого. Нехай Верховні Апостоли будуть для нас зразком, щоб у житті ми вміли йти за Божим голосом і бажали почути цей голос і жили даним словом нашою день»

На закінчення Божественної Літургії достойних гостей привітали наймолодши парафіяни і представники парафії, а до місцевої спільноти звернувся владика Ігор Ісіченко з Харкова, який подякував за свідоцтво віри, яким греко-католики з Лемківщини діляться з біженцями з України. Подякував за вірність Богам і традиції предків, яка прийшла на ту землю з Галичини. З празником привітав тіж місцеву спільноту владика Миколай Бичок з Мельбурн.

Після Літургії мало місце мирування і благословення шитких прибулих до храму. Належить підчеркнути, же Літургію співав парафіяльний хор – «Благовіст», який з кожним роком підносить свій мистецький рівень. З нагоди празника прозвучало для шитких згаданих многолітствів. В другій частині криницького Кермешу присутні зустрілися на урочистім обіді для шитких - парафіян і гостей.

Зліва: Владика Мельбурн Микола Бичок, Владика Ольштинсько-Гданський Аркадій Троханівський, Архієпископ-емерит з Харкова - Ігор Ісіченко.

На празнику в Розділлі

ТЕКСТ О. ГРИГОРІЙ ПАЦАН

Спільна фотографія учасників кермешу

21 вересня 2022 р. Б. наша греко-католицька парохія в Розділлі мала своє кождорічне свято в празник Різдва Пресвятої Богородиці, своєю покровительки. Торжестви розпочалися вечором 20 вересня великом вечірнім з литійним ходом докола церкви. Службу Божу в сам ден празника, як головний служитель, привів о. протоерей Петро Павлице, краківско-горлицький декан, як ґьж о. Петро Цівюк з Тарнова, о. Мілан Сисак з Волиці при Меджилабірцях, кс. Рафал Брей з місцевої римо-католицької парохії

і о. Григорій Пацан, місцевий парох. В тайні покаяня служив о. Петро Качмар з Лоси. В проповіді о. Мілан повідали про Божий дар, яким єст дитина, на основі практики власного живота, даючи автентичне свідощтво з перипетій перед народжіньом свого сына Йосакыма. На кінець Службы о. Мілан сповнили чин Малоґо Посвячячя воды, котром пак окропили цілу церкву. Церковну молитву закінчили мируваня олійом поблагословеним на вечырі. По богослужыню парохіяни привитали свого нового пароха. Радіст парохіяльного свята парохіяни і гости продовжували при святочнім столі, серед бесід і веселого сьпіваня.

На святі крім парафіян роздільської церкви, котры сут мешканцями Розділля, Боднаркы, Вапенного, Липинок і Перегримкы, мали зме велику приємніст гостити мешканців Горлиц, Санкови, Маластова, Запалова што під Рясшевом, Любіна, Пшемкова і Хойнова. Кед ся сідило при святочнім столі мож было почути і взрити задоволіня парохіян і гости з довгожданой можливости молитви в роздільській церкви, як і зо спільного празнуваня. Чуєме в собі велику радіст, же цілком скоро знали зме ведно зорганізувати дашто, чоґо зме в нас юж давно не мали.

Шыткым жертводавцям, котры од років підтримуют ремонт нашой церкви шыре «Боже заплати! Пам'ятаме на Вас в наших молит-

Церква в Розділлі

вах. Празнична Служба Божа служылася о Боже благословіня для парафіян і жертводавців, вдяка котрым - хоц ремонт дальше тырвас - могли зме торічне свято празнувати во власнім храмі.

Парафіяни з парохом Розділля
cerkiewrozdziele.pl

Иде осін (на говірках)

Ищи літо а смотр, осін
Боками пхатся в Карпати
І до зими буде гостьом .
Нияк буде ей вигнати.

Сипне золотом по дубах.
На отаву зимну росу.
Студінь. Скочит зуб на зуба.
Чути, як кашляє хтоси.

Роками вшитких обділит.
Ні, никого не оміне.
Хоц є таки, што би хтіли
Вес час бити молодиме...

Ищи кус а срібло шмарит
На голови, не лем стріхи.
Вітром дихне в кожну шпару.
Хто зна, за чі то гріхи?

Рідне слово

Ти завжди зі мною було
Слово ти моє
І в чужині не приснуло
Не вбили тебе
Випивав тебе з дитини
Від своїх батьків
Вірив в свою Україну
З дитячих років

Рідне слово ти мов святість
В серці ніс тебе
Тому завжди я багатий
Серце рідним б'є
Сьогодні сини і внуки
Тебе в світ несуть
Знаю ні орли ні круки
Тебе не вкрадуть

Про своє рідне (сонет)

Боже, як люблю я своє
Рідненьке слово, чи світлину.
Чую, як серце громом б'є.
Думками у край рідний лину...

З хмар журавлине «кру» читаю.
Ворони «кра» на батьків груші...
Груші нема. І хоч це знаю,

Арсенко Гойсак
знає зібрати
гриби.

Думками там летіти мушу.

І лечу там у вечір, ранок...
Думками краєвид знімаю.
Осіній нині він над Сяном.
В думках, на стару церкву гляну...
Вона, як серце мого краю
- Мовчки молитвою співає.

Улюблений НАРОДЕ

Ні, НАРОДЕ, ти не бідний -
Маєш землю й мову рідну,
В тебе - прадіди й онуки...
Візьми все у свої руки
І неси, неси в майбутнє,
Повстань гордо проти трутнів,
Що собі подібних плодять,
Мій улюблений НАРОДЕ!

З Богом життя не страшне (сонет)

Якщо приймемо БОЖУ ВОЛЮ,
життя не буде нам страшне.
Любов обмежить силу болю,
що наше тіло долу гне.

Якщо я свОго Бога мОлю -
прийму усе, що Він дає.
Мій дух не є билина в полі -
мій дух цілющу ВОДУ п'є...

Повірмо, що ми БОЖІ ДІТИ.
Бог добрий батько на всі дні.
Ми несемо Йому молитви
в години радісні й сумні.

Так БОЖІ ПРАВДИ будуть жити,
як все зелене навесні.

З повагою **Василь Шляхтич**

А на Яна, на Янонька горіла нам собітонька

Найкоротша ніч в році - то в народним календарі ніч на св. Яна, тобто свято Різдва Івана Предтечі в церковним календарі. В Карпатах в бойків, гуцулів, лемків існує тіж назва «собітки» - забави молодих при огніску, котре називатся власні «собітком». Свято Івана Купала або св. Яна знане вшитким слов'янам і має барз давню історію. Тота ніч повна чару, ріжних звичаїв, можна навіть

назвати єй «слов'янськими валентинками», а найбільше то хибаль співанок купальських (співаних при збераню зіля, плетіню віночків, дівочих хоровах) і собіткових (співаних при ватрі). В тих останніх сут просьби до св. Яна, жеби собітку розпалив, зіля поблагословив, сут жарти, в котрих дівчата сміються з хлопців, же впечут ім («чорну кітку»), а хлопці з дівчат.

Вшитки знаме, же тот хто найде той ночи цвіт папортини, буде щасливий в любови. А чи знаме, же в Карпатах давню верховинці глдали цвіт рути? Рута квітне на жовто, лем в тоту чарівну ніч розквітає на червено. Хто найде червений квіт рути, може здобути серце вибранки чи вибранця. Легенду тоту однайшов Володимир Івасюк і сталася она основою його званої пісні «Червона рута».

Тепер юж в лемківських селах молодь не сходиться на собітки, тож спрїбували зме одновити давню традицію і вказати єй дітям. В Маластові над річком в Петра і Теодори Гойсаків («на собітки») зишлися родини з дітми. Било спільне збираня зіля і плетіня віночків, скаканя през огніско і діти, і родичів. Дівчата пустили віночки за водом і ішли за нима ріком, смотріли, де і як плинут, а хлопці юж

Дівчоті пустили віночки

Ватрі чарівна і світла

чекали долов і вінки імали. Співали зме собіткові співанки, некоторим знани з репертуару ансамблю «Лемківський перстенік», лем же тим разом не бив то виступ, не било глядачів, робили зме тоту натуральні для збережіння обряду, а не на показ. Вшитки учасники дістали тексти і співали. Пригривала імпровізувана капеля Настки і Любка. Як ся зачало змеркати, з лісу вийшла правдива відьма, шмаряла до огніска старе зіля, чарувала і приготувала на огні магічні страви.

На конец наймолодши весело мандрували в темности луками з походнями, а над собітком летіли в ніч співанки, котри в тот момент еднали три покоління маластів'ян і їх гости.

Настка Гойсак грав а Дарія Шкурат з Ольгом Курак булут співати

Котрий хлопец го зімат?

Дитяча сторінка

Лавреати

V едиції конкурсу

«Лемківщина оком дітини»

Закінчилася V едиція конкурсу «Лемківщина оком дітини». Об'єднання лемків юж п'ятий раз запросило діти малювати краєвиди і знани місця з Лемковини, жеби пізнавати землю наших прадідів. В тим році прислано майже 40 праць-малюнків.

Жирі конкурсу вибрало найліпши праці і призначало 3 головни місця. Треба тіж доповісти, же шитки діти котри прислали свої праці отримали нагороди. Конкурс попроварили: др Анна Барнат і владика Аркадій Троханівський.

Наймолодши діти взяли участь в конкурсі під назвом «Лемківщина оком дітини», а старша група в конкурсі під назвом «Одкаль зме».

Представляме лауреатів конкурсу в двох вікових категоріях:

I категорія для діти віком од садочка до четвертого клясу початковий школи („0 – IV"): «Лемківщина оком дітини»:

I місце: Миколай Сидор – Пралківці,

II місце: Петро Лайкош – Щецін,

III місце: Михайло Макух – Криниця,

Праці котри вирізно:

- Татяна Святківска – Криниця,
- Амелія Охотніцка – Баниця,
- Олівер Сонделські – Баниця,
- Єва Трухан – Висова,
- Габрієла Мрук – Ганьчова,
- Францішек Петрушевські – Ганьчова,
- Софія Новак – Брунаря,
- Емілія Мілер – Брунаря,
- Аніта Клапач – Брунаря,
- Ксавери Ангулські – Баниця,
- Емілія Крайнічин – Ганьчова,
- Мартина Адамк – Брунаря,

- Мартина Хробак
- Кацпер Барнась
- Ніколя Крул – Бан
- Лена Крул – Бани
- Филип Осьліло –
- Магдалина Свят
- Антоніна Святків

В II категорії для діти віком од осмого клясу початковий школи «Одкаль зме»:

I місце: Міхаліна Кубі

II місце: Юлія Броніше

III місце: Наталія Свят

Праці котри вирізно:

- Оля Гарасим – К
- Дарія Гарасим –
- Семан Глух – Ган
- Юстина Хрущ – Г
- Юстина Мерена
- Павлина Мерена
- Роксана Куруц –
- Сабіна Жаба – В
- Івона Харидчак –
- Ксеня Лайкіш – Ш

Дякуєме шитким дітям за участь в конкурсі.

Дякуєме тіж вчителям,

яки прислали праці о

Нагороди дітям подар

ня фундація ім. Івана

Просиме до

наступной

едиції нашого

конкурсу. Най

лучит нас шитк

ких розсіяних

по сьвіті, а діти

най оповідают

о рідній лем

ківській землі

своїми ма

люнками.

Організатори

конкурсу

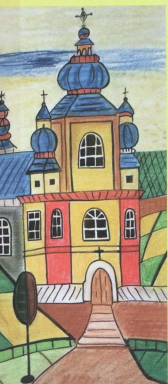
аниця,
аниця,

ниця,
ка – Криниця,
– Криниця,
од п'ятого до
школи („V – VIII”) -

– Ганьчова,
а – Криниця,
ка – Криниця,

ниця,
ниця,
ва,
чова,
ьнітниця,
ьнітниця,
ова,
ва,
ремишль,
ін.
три взяли участь в

дичам і опікунам,
к дітей.
ла Лемківська освіт-
ницького.

І місце Міхаліна Кубіцка - Ганьчова

І місце Миколай Сидор - Пралківці

Юстина Мерена - Сьнітниця

Ганя Баюс і Арсенко Гойсак
тїж мають зілля

Наш вінець

За рік тїж возом приїхáme

Як давно на Матку Біжу...

На Першу Пречисту – Свято Успеня Богородиці – вірні Греко-католицької церкви традиційні сходяться до Новиці, де по богослужіннях одбивається посвячина води в Чудотворним джерелі. Люде приносять святити зілля і плоди, як тїж обжинкови вінці. Давно на тото свято маластів'яне, ропичане, панкняне везли вінець возом без Магуру. Остатній такий віз, штоправда не кін го тягнув, лем трактор, вирушив 20 років тому. Потім юж вшитки пересілилися до авт.

В тїм році Анна Дзюбина – дівка незмінного організатора попередніх виїздів Андрия Клімаша, заініціювала поворот до давньої традиції. Технічном організаціїом виїзду

Співаят зліва: Славомір
Гойсак, Іван Баюс, Любомир
Гойсак, Еміль Гойсак

заявляв Ваньо Пастирнак. Прекраснім вінець зо зерна, оздоблений квітям кілька дни плели Анна Дзюбина, Анна Шкурат і Еля Чергоняк зо своїма дівками. А і охочих поїхати тим возом не забракло: не боялися магурських закруків ани найменши кількालітні Ганя Баюс, Василюк і Арсенко Гойсакі, ани кус старша молодець: Дарія Шкура Оля і Семан Дзюбини, Настка і Любо Гойсакі, Юстинка і Михал Чергоняки, ани їх родиче. Крас позберани в вишивани сорочки, з марійніма піснями в'їхали до Новиці.

По одправах веселі і радісні тим самим возом вернули домів. Діти повідають, же ся їм подавало, хоц як з Магури з'їжджали, то кус страху било, бо і триматися мусіли, але за рік юж автами не підут!

Хвилина з минулого

част 3

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

НА ВИГНАНЮ

Прапрадідів засилом військо запакувало до вагонів і другий раз вивезли їх на захід. За недовгий час прапрадідове померлі та лежат на чужій для них заміській землі.

На кольоні Заменіце жилі в більшости новіссяне пов'язани ціж і родинні медже собом, як то било в наших селах. Жилі там: Шаршоні, Стримецки, Собчки, Вев'юрки, Єдинаки, Бобаки, Хорощаки, Панкевичи, Шипоши, Марковичи, Щесняки. Мешкали ціж Тилічане: Бреяни і Головчаки, а з часом і Климківски з Мушинки. Втовдиль шитки почулі, же можна збудувати ту лемківській сьвіт.

Колиси почуи єм од стрика: «Ми втовдиль лем в жижи чулі сьвій зв'язок з Україном, а всядиль вказувалі, што ми лем лемки». Так вчив і дідо Спїридон, бо пам'ятав польську санациїну владу і житя в Горах.

По правді ніхто не хоче, жеби його називати мордерцьом, а по війні поляки лем так виділі кожного українця і нас ціж. Я ціж єм тото одчув в початковій школі в 90-тих роках. А

насьмішніше било тото, же поляки (зза Буга) ліпше гадали по-українски як ми, а колі ся сварили то лем по-українски.

А што ся діяло з іншими Новіссянами, з дальшом стриковом родином? Част поселено в Патоці-Павлінках. Такима родинами билі медже інчима: Чупаки, Гойняки, Тирлічи, Силчаки, Фучки, Панкевичи, Пеляки, Мирни, Сьлівінски, Даніловичи. Новіссяне скоро находили дорогу до своїх, але і створилі нови родинни стежки. Так зробили стрико Павло і стрина Ольга, котра в тот час оуж мешкала в Патоці.

Інча част стриковой родини з Новіси вигнана була в познаньску і пільську землю до Тішцянки, Граєва, Стобна. І ту опишу цікаву родинну історію.

Дідового брата виселено разом з другим частином села Новавес, як повідали (на Познань). Хоцки родина мешкала далеко, все була близка стриковому серцю през ціле його житя. Головом («познаньскої») родини бив брат-близняк діда Петра - Іван, для шитки Ваньо. Хоцки по правді шитки знали што рядила його жена, котра була стрином стрика. Родина Вев'юрків все ся шанувала і шанує до гнеска, хоцки зла доля розширарила їх по Польши. Колі наши люде замешкали в понімецких будинках почалі глядати своїх родин, з котрима при виселіню розділіліся. І так само било в родині Вев'юрків. Не знам, як найшлі до себе адреси, але найшлі і почалі писати листи. Анна - мама стрика писала, і то по-нашому, бо до кінця житя кирилиця була ей ближча як латинка. Колі смотрюся на писаня Новіссян в майї родині то они зналі писаті барз добрі по-українски, в нашій

Наша молодь в перших роках по виселіню

літературній мові. Доказом сут їхні листи, які збереглися до гнеска.

Колі пришов перший лист «з Познаня», Анна (стриків мама) прочитала го шитким в родині. А потім почала плакати, бо Новівсяне з Познаня написали што живут в «Велькій Біді» — село по-польські називали Велька Беда. Плачучи повіла «В Горах не било за доброй землі, але не било біды. Мусиме їм помочі!» Почала думати, як по родині зобрати хоц кус пінязів на полмі бідуючим новівсянам. Колі пізніше шитки ся дознали, же то лем так звут село то родина на заході юж ся так не старат. Лем же то не кінець той історії. Мешканці села Велька Беда в тим і лемки вибрали собі шолтиса поляка, котрий мам на назвиско Глодни. Шитки почали ся сьмяяти з того села та люде не витримали і написали писмо до влади, жеби можна било змінити назву села.

Колі виселяно наших люди, поля били обсіяни. Стрико повідав, што конич так гарді в Новівси виросла же «аж ах!». Шитко обродило, а треба било і так ціле богатство лішити. В пивницях ціж лішено грулі та всяді на газдівці інче добро, яке не змістилося на віз. Як приїхали на захід то запізно било на сіяня. Сіно з Пр скоро ся кінчило, а худоба хотіла їсти. На пісках ціж і скоро висохла трава та сіна не можна било зобрати, бо не било де. Люде што правда косили фоси чи береги над озерами і ріками, та і так тото не старчало. Треба било іти на заробітки до поляків і робити за кожен десятий мішок зерна, груль, за п'яту кіпку сіна... І ніхто не знав чи дістане заплату за тоту працю. Шитко било залежне од польского газди, а ту било ріжні, а як «ріжні» одчув тото на своїх плечах ціж і стрико. Пішов разом зо своїм татом Петром молотити до польского газди в селі Бяла. Цілій день молотіли, а потім мусіли самі ціле зерно внести по сходах на високий під. В кожном міху било веце як 50 кільограмів зерна. Газда «погостив» їх якимс кукурудзяном мамалигом, в якої веце било води як кукурудзі. Стрико з татом то якости перетерпіли, бо чекали на заплату, зналі же дістанут за працю хоц кус зерна. Але колі прийшло до заплати, газда з усміхом повів їм же нич не дістанут, бо як вносили зерно то на поді вкраї солонину. Добрі знали, же там жодной солонини не било. Але што малі зробити. Змучени, голодни, без заплати, зо спущенима головами вернуліся до родини на замінічку колюнію. Таки подібні історії малі і інші наши люде. Тоті ситуациї будили жаль в серцях, але і ціж взміцняли зв'язок межде лемківскими родинами.

А тепер кус подібна історія з тамтих часів в родині Шаршонів та Вев'юрків.

Колі вуйко Васько мав юж свої роки дістав покляканя до війска. Вуйко все любив війско, зброю та все што зв'язане з воячком. Барз ся тішив, же іде до війска. Шитким повідав, што буде мав мундру, пістолет, карабін і што наши дівчата по війску будут його барз поважати. Никого не дивувало што має іти до війска на Вижній Шлеск. Разом з ним весело пішов з колюнії Заменіце інчий новівсянин — Іван Єдинак (мії вуйко зо страни мамі). Колі заїхали на місце де малі служити як вояки, очи ся їм протріщили. Почулі што вони не правдиви, «непевні обивателе Польскі Людовей» та не можна їм дати в руки карабін, бо вони того негідни. Для них лем може біті війскова служба під земльом, в копальні. І так мії вуйко Васько разом з інчими нашими людами і шальонцаками 2 роки в холоді і часто голоді, за дармо, під земльом «служив в польским війску».

В тим часі стрико юж почав думати поважніше о житю і то ся шитким подабало в родині Вев'юрків і Шаршонів. А найбарже подабалося дідові Спіридонови, котрий задумав, же його коханий внук так як він стане ковальом. Штоби сповнити свої мрії, за гродом стрикових родинів, взав свого внука до Хойнова, до майстра-коваля. Майстер погодився взяти стрика до праці в кузню, на науку ковальства. Тим майстром бив Вацлав Валендовскі, родом з Острова Велькопольского. Барз скоро дідо Спіридон догадався з майстром, а потім іши то підтвердили колі ся другий раз зийшли. Били там і стрикова мама, котра виділа же в того майстра ей син не буде мати зблї. І так било. Од того часу польска родина Валендовских стала як своя, до кінца стрикового житя. А і гнеска вони є нам близкі, а ми їм, далі ся знауеме. Колі по пару роках житя в Хойнові верталися до рідного Острова, бо як ми тужили за лишеном рідном земльом, повілі стрикові «Jeśli coś Wam będzie tutaj zagrażało to przyjeżdżajcie do nas do Ostrowa. Będziecie u nas bezpieczni.» Вони кус пізналі, наші долю та ціж през покоління пам'ятали, як німці нищили поляків під заборами в Велькопольщі. Доля народів є часто барз подібна, лем ми часто того не хочеме видіти.

Стрико в майстра Валендовского свого став членом родини. Стрика ціж барз і то взаємно, полюбили діти пана Валендовского: Стасьо, Янек і Уля. Майстер дбав ціж жеби стрико пам'ятав о своїх корінях. В тот час де не било нашой Служби Божой, молоде покоління юж кус тратило віру. Дякувати Богу, што старшє покоління тримало в жменях пам'ят о «нашим» і вчили любви до свого. Тоту лекцію пам'яті ми гнеска прибуеме вчити наступні покоління. І стрико до остатніх днів житя мі

повідя: «Колі не затратиме зв'язку з церквом, з рідном мовом та пошаном в родинах не те загинеме. Разом треба лучити, а не ділити.» Така була головна думка стрика. Думка важлива для його родини, як і думам для нас шитких.

А тепер кус о тім, як виглядало життя юж його не молодого хлопця на кольонії Заменіце медже новісянами і лемками з інчих сіл. Час де разом в єдній хижі і на єднім полі газдували помалу мияв. Люде почалі ділити доми і мешканя в яких до того часу жили разом родинами з надійом на то, же подаритя вернути в Гори. Ділілі сїж землю котру влада ім «подарувала». На кольонії Заменіце так було в родинах Стримецких, Шаршонів і Вев'юрків. Стрико взяв міру і разом з Юліаном Аксентій Стримецкій діліти спільне до тепер поле. Ніхто з тих родин при тім не мав якогось жалю. Але тоту єдність польська комуністична влада прибувала знищити - прибувала переконати декотрих новісян до тайної співпраці. Новісяне на то не пішли і отверто повілі сусідам, же треба уважати бо хочут нас заз знищити і поділіти. Таку пропозицію праці «агента» отримав медже інчим Аксентій Стримецкій, і одраз повів о тим стрикові. Разом твердо собі обіцялі, же треба далі давати позір і ся стеречи.

Наши люде од все малі і мают в серці радіст до життя. Хоцки не раз була біда, але і так наши предки малі для себе усьміх і віру што прийдут ліпши часи. І так само було на кольонії Заменіце, де тоту радіст видів і творив сїж стрико. Діти і молодь сходилися, жеби разом грати в різни гри. Старша молодь організувала цупкайки, котри в Горах звалі вечирками. А колі з часом люде купили адаптери, наша музика була юж з платівок, котри в

пачках присилали родини з Канади. Вельким чудом було на кольонії, як Панкевичі купили собі телевизор та ціла кольонія зберлася в них. Панкевичі тішилися, же мают дуже гости, а наши люде же можут медже інчима обзерати серяль «Зорро». Старше покоління тримало єднак порядок, штоби на гостинах і часто вечерами співати, а колі бив піст - жеби дома не грало радйю. Але і на кольонії наши люде робилі збитки. Раз молоді пішли вночи до родини де було дуже діти, іщи невеликих та позакривалі плахтами вікна. Люде з того дому хотілі жеби діти ся виспалі, не сходилі з ліжок думаючи же мают іщи час, бо було темно. І так тота родина добрі собі спала а молоді новісяне реготалі під вікнами. Корови голодни почалі ричати, бо сонце юж било високо і треба було доїти, то газда з газдиньом вийшлі надвір та ся барз здивувалі, же юж так пізно. Іщи барже збиткували, коли вночи люде ся страшилі. Тоту забаву привезлі з Гр. Переважні насльїдувалі дики та чекалі потемки при дорозі хто буде ся вертат домів. Втовдиль на колінах, позберани в довги полотна, починалі вдавати дикув та іти за тима людьми. Найбарже тішилися як хтоси ішов сам, втовдиль страшіня було найліпше. І так наприклад вистрашилі Югаску Стримецку з роду Головачк, котра так ся злякала, же так скоро летіла домів, же колі отворіла двері - впала без тьми, колі ей родина очутила то і так зо страху не знала гадаті, бо ей мову одняло. По 40 роках допіро призналіся ей тоти, яки той ночи збиткували. Та по тих жартах ніхто до себе не мав жалю, бо шиткі зналі же подібні виглядало життя в Горах.

Тепер перейду до релігійного життя на кольонії. Люде вчили діти рідних молитов. Малі привезени з Гр молитовники, Сьвяте Письмо чи ікони. Тото людяма помагало, бо не було

Прабабця автора статті - Юлія Єдинак з мужем Андрийом. Дівча котре стоїт то бабця - Іванна Єдинак. Роки 30 XX століття Нова Вес

рідної церкви. Новівсьяне шитки білі греко-католиками, по 1947 році наша Церква була знищена і заборонена. Та і так новівсьяне не піддалися і хоцьки ходілі до костела, все в серці малі рідну віру. Што правда молоді цікави білі римо-католицьких обрядів і хотілі видіти ціж што то є тота «пастерка» та інчи несхідни богослужіня. Так било і зо стриком, який разом з приятельом Штефаном Собчиком пішли на пастерку до Хойнова. В часі пастерки спостереглі што іщи пару є лемків котри не знаючи римо-католицьких молитов та порядку пастерки цікаво оберали тот обряд і кус крутилися. Спостеріг тото ксьондз та на проповіді голосно повів, жеби люде на той пастерці добрі ся стереглі бо «między nami tutaj w świątyni są ukraińscy mordercy.» Стрикові і пану Штефанові стало од тих слів мокро на хирбеті зо страху. Вони думали, же шитки на них смотрят. Од того часу стрико юж ніколи не пішов на пастерку...

Та не шитки ксьондзи таки били. В Заменіцах римо-католицьким парохом бив заслужений, юж покойний лігницький пралат Бохняк. Він в костелі казав нашим людем сьпівати по-нашому медже інчима коляди і остерігав, што гріхом є на своє забиті і свого ся виречи. Колиси я особисто на Вірлії Народів у Лігниці за тото йому подякував. Він одповів: «Ja mogłem nie szanować ich obrządku i tradycji przodków? Ja też jestem góralem i wiem, że należy pielegnować miłość do gór.» Думам же постава таких польских сьвященників, хоцьки на жаль била рідком, ціж помагала нашим триматися свого і чекати на волю греко-католицькой Церкви в Польщі.

Новівсьяне думаючи чи мают ходити до костела на римо-католицьки Літургії, думалі ціж чи не піти до Михалова на православну Літургію. З одной страни притігало їх своє, близьке, та з другой страни пам'ятали як в Горах в Новівсі не дійшло до переходу, чи як некотри повідають до повороту на православя. Щавничане котри ціж білі греко-католиками і їх виселено на кольонію Ярошівка вибралі дорогу до православной церкви, жеби втримати всхідній обряд. Колі били юж греко-католицьки Літургії в костелі в Заменіцах то шитки повернули там. Але треба знати же до того часу в православній церкві вінчаліся, робили кстіни і похорони.

Пан Панкевич, новівсьян з кольонії задумав єднак піти до Михалова на православну Службу Божу і висповідатися. Пішов і што задумав то і зробив, але колі вернувся бив барз обурений, бо егомосьць за покуту казав йому записатися до польской комуністичной партії. О тім повів шитким на кольонії не зважаючи на тото, же гломів таємницю сповіді. А тим православним сьвященником бив о. Левяж. Знам же до гнеска тота особа для православной Церкви є проблемом, але правда може нам шитким помочи смотріти ся на себе з братньою любовію. Так і до смерти думав стрико, котрий часто ходив до Михалова. Лісьца, Зимной Води та ніколи не сварився на релігії. Полюбив талтешніх люди і все нам повідав: «То наши люди!»

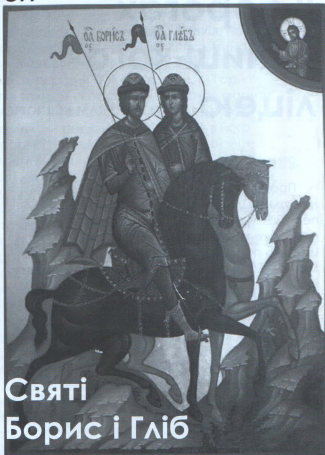
Весіля на Заході бабші та діда автора статті - Іванни Єдинак і Йосифа Найки зо Щавника. 1948р., західні землі Польщі

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Війна в Україні змінила Європу, а може і світ. Не можемо не видіти того терпіння, як і зв'язку з державом де терпять, бідують, плачуть та гмерают штодня наши люде. Російський ворог забераєт Україні не лем жита народу, але краде ціж історію. Фальшувана історії через Росію та єй церкву тягне ся віками. В тот час сьвяті українського народу сут барз потрібні, жеби підкріпляти віру, надію што Бог допоможе вигнати російську біду з нашої української землі.

Не біймеся боронити правди в історії України, бо то ціж наша лемківська історія. Гнеска хочу приближити імена сьвятих українського народу, котрих можемо видіти на наших лемківських іконах в церквах на рідних землях. Тима сьвятима сут братя-мученики: Борис і Гліб.

На хрещеню Борис і Гліб дістали імена Роман і Давид. Отримали добру освіту, в християнским дусі. Братя хотіли наслідувати свого тата - київського князя Володимира Великого. Борис отримав у спадок од тата Ростів, де князував барз мудро. Князь Володимир видів таланти Бориса і дав йому військо, штоб пішов походом на печенігів. В 1015 році гмер київський князь, сьвятий Володимир Великий. Борис довідався про смерт тата, коли вертався з походу по перемозі над печенігами. Сьвятополк (братанич Володимира Великого - син вбитого Ярополка) не хотів ся ділити владом в Київській державі. Вважав, же йому є належний київський престіл, та задумав вбити шитких володимирових синів і стати на Русі самодержавним володарем. Братя Борис і Гліб не хотіли боротися од владу в Києві. Князь Сьвятополк задумав одначе вбити обох братів. Князі Борис і Гліб того перечували, та не хотіли війни і проливу кирви. Вони погодилися на того, што Бог їм назначив, а била то мученичка смерт з наказу Сьвятополка. Борис загинув на річці Альті 24 липня, а Гліб 5 вересня недалеко Смоленська. Бориса вбито списом, а Гліб загинув від удару ножом. Бориса похоронено в Вишгороді, а Гліба в Смоленську. Штоби покарати Сьвятополка за вбивство братів, київський князь Ярослав Мудрий воював з ним 4 роки, аж його переміг. В історії за вбивство сьвятих братів князь Сьвятополка названо «Окаяним» - проклятим і не знаме де загинув, десі за границями Київської Русі, медже землями Польщі і Чехії. Князь Ярослав Мудрий почав канонізацію мучеників. Сини Ярослава Мудрого 20 травня 1072 року перенесли моші мучеників до Києва. Тоту подію вважаєся за закінчення канонізації. Вони стають руськими сьвятими, які є заступниками шитких київських князів. Вони є помічниками в битвах, вказують князям потребу єдності Русі, штоби не вою-

Святі
Борис і Гліб

вали медже собом. Вони по смерті стали покровителями Вишгорода, а наши предки могли видіти ікони тих сьвятих мучеників в лемківских церквах, медже іншими в Туринським.

Думам, же тот заклик мучеників Бориса і Гліба є і гнеска нам потрібний. Про мученицьку смерт Бориса і Гліба дознаємеся з давньокиївських записів в «Повісті временних літ» літописця Нестора з 1115 рока. Літописець ціж пише о нас - лемках, як о племені Білих Хорватів, яких приєднав до Київської Русі Володимир Великий. А ми як Біли Хорвати очами Нестора били «біли» - то є «західни», а хорвати зато, же жиєме в горах, бо для Нестора ми били як західне племєно людей гір в границях Київської Русі.

На кінець зачитую слова літописця Нестора котрий пишучи свою повіст видів юж сьвятіст князів Бориса і Гліба:

«Чи бачите, браття, як висока покірність старшому братові? Якщо б вони опиралися, то навряд чи б спромоглися такого дару від Бога. Багато нині юних князів, хто не корить ся старшим і за опір їм бувають забиті. Але вони не упідбнюються благодаті, якої удостоїлися ці сьвяті!».

На жаль такой мученицької смерти гнеска є барз дуже на сході України, де Сьвятополк Окаянного насыдує московська держава.

В порогах лігницького лицею

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Продовжуємо історію будинків нашої лігницької школи. На вулицю Панцерну ми перейшли в 1993 р. з Площі Завадзкого, якої назву вже тоді змінили на Площу Кляшторну. Це було по виході радянських військ з Лігниць. Може не знаєте, але в тамтих часах Лігницю називали «Малою Москвою», на основі числа радянських жовніврів, які жили в місті.

З 1945 по 1993 р. у місті дислокувався штаб Північної групи військ радянської армії. Росіяни займали 1/3 міста. І так в місті за високими мурами жило друге місто (не була то виділена одна частина, тож в різних частинах міста можна було натрапити на високий мур і варту). В тому іншому світі теж були магазини, школи, пекарні, та місцеві жителі туди не могли ходити. Коли росіяни опустили місто, лишилися вільні будівлі. І так ми дістали нову школу, яке спочатку стояла за великим муром. В неї лишилися дуже радянських слідів. Були російські написи, червоні зірки з червоним написом СССР, а навіть був пам'ятник Леніну перед школою. На сьогоднішній спортивній площі було місце, де ремонтано танки. Це місце було так занечищене різними смарами, що ще до сьогодні за парканом є глибока діра, бо місцева

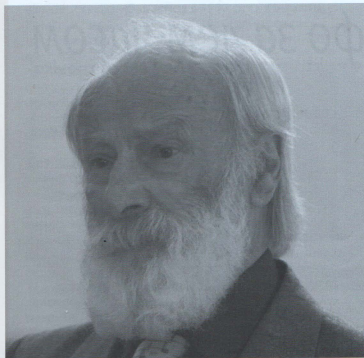
польська влада вибрала скажену землю. Я це все бачив, тоді був я учнем 3 класу, ще пам'ятаю що в каналі, тим де була вода - пан консерватор ловив карасі.

Треба нам повернутися до майже половини XIX століття, бо тоді побудовано нашу школу. Частина Панцерної вулиці також поміняла назву, сьогодні це вулиця Тараса Шевченка. А школа має за покровителя лемківського поета Богдана Ігоря Антонича з Новиці на Лемківщині.

На початку школа називалася Elisabethschule. Це був приватний евангельський лицей. Його заснував Johann Koschmider (1858-1952) зі своєю жінкою Elisabeth (1863-1927). Це була школа виключно для дівчат та її засновано тоді при вулиці Wießenburgerstraf 4a (вулиця Сеймова). В роках 1909-1928 її звано Koschmidersche Anstalt. Директоркою була Elisabeth Koschmider. Після її смерті школу перейменовано на Elisabethschule, а новою директоркою стала Anna Ohnesorge. У 1930 році архітектору Pantke і Keidel з міста Görlitz, виграли конкурс на розбудову школи в стилі Neues Bauen. При вежі де був годинник запроєктовано школу яка мала бути побудована з шістьохцівин о різних висотах та широкостях розділених мурами. Школа була дуже модерна, між іншими на даху був відкритий тарас, де можна було проводити уроки просто неба. В 1938 г. школу переняв Вермахт. Після війни школу перейняла Північна група військ радянської армії. А від 1993 р. вона стала нашою школою, тобто комплексом Загальноосвітніх Шкіл номер 4 ім. Богдана Ігоря Антонича і так є до нині. Надіємось що назавжди.

Комплекс Загальноосвітніх Шкіл номер 4 ім. Богдана Ігоря Антонича в Лігниць

Михайлу Вархіву
На прощання

Михайло Вархів

Михайле

Чути осінь
Твої церкви
Приберуть кольорів.
Висохли в горах потоки
А на лицях наших
Бурхливі ріки сліз

Михайле

Ти так тужив
За своєю землею
Так любив її
І привертав до пам'яті
Поколінням розумних
Наших дітей
Сотні знищених церков

Михайле

Таке горе в Україні велике
Як наші гори
Іди туди до Господа
Прокинь Його
Щоб не спав
А сядь собі під березою
Небесної ватри й весело співай
Там Твій церковний рай
І чекай на нас
Поспішимо до Тебе
На нас також прийде час

До побачення
Михайле
До побачення
Вічна Тобі пам'ять

Упокоївся в Бозі **Михайло Вархів**. Покійний народився в Крампні, як 6 літня дитина виселений бив в Гожівське воєводство. По 20 роках перший раз відвідав рідні Гори і під впливом краси церков, зачав творити їх моделі. Так од 50 років (зменьшував) лемківські церкви би змістилися в його працях і гнеска лишив по собі найвеце моделів наших церков в Польщи, а, можливо же і на свѣті. Пан Михайло створив чудови маленьки церкви в більшости з Лемківщини, але тіж і з Бойківщини, Гуцульщини і з другої страни Карпат – зо Словаччини. Деяки моделі церков сут створени лем на основі фотографій, бо тих церков гнеска не найдеме. Зато моделі неіснуючих церков сут особливо цінніма.

Покійний творив не лем моделі церков, а і придоріжних капличок. Лишив по собі тіж моделі хиж, медже інчима рідну хижку з Крампной. Створив макету села Крампной. Моделі били творени зо склейки, а гонти з дерева, Бані церков крити бляхом били роблени з алюмінієвих бляшанок. Михайло в 1972 році оженився з Ольгом і замешкав в Лігниці. На свѣті прийшли діти: син Петро і дівка Ірина. Місце праці артиста то єдна кімната в бльоку. Родина підтримувала його пасію. Син Петро робив знимки і поміри церков, яки треба било зменшити до малой моделі. Мінятури церков били виставляни в Польщи, медже інчима в Щещіні, Гожові, Тшчянци, Валчу, Зелінній Горі, Вроцлаві, Перелишці, Любліні, Бортним та кільканадцет разів в Лігниці і околиці. Об'єднання Лемків признало нагороду «Вірний предкам», яку Покійний отримав 28 квітня 2022 року. Михайло помер 30 серпня 2022 року. Лемки втратили людину-патріота, людину – щирю душу.

Вічная Йому Пам'ять!

Колегія Всеукраїнського Товариства «Лемківщина», Правління Львівської обласної організації «Лемківщина», Фондації дослідження Лемківщини висловлюють глибоке співчуття Старійшині Львівського обласного товариства «Лемківщина», багатолітньому члену Правління Львівської обласної організації «Лемківщина», донедавна багатолітньому члену правління Фондації дослідження Лемківщини, колишньому члену колегії Всеукраїнського Товариства «Лемківщина» та колишньому члену Президії СФУЛО, громадському діячеві Андрію Івановичу Тавпашу з приводу смерті дружини, **Анни Сергіївни Тавпаш**, яка 25 вересня 2022 року, на 86-му році життя, відійшла у Вічність. Вічна їй пам'ять.

Інфо за лем-часом

з циклу Лемківська хроніка

21.07.2022 Новиця. Мало місце посвячення і відкриття галереї Михайла Марковича. Михайло Маркович – меценас штуки, колекціонер, почесний громадянин міста Львова і почесний професор Львівської академії мистецтв. Зібрав велику колекцію робіт видатних українських художників, зокрема Івана Труща і Епіфанія Дровняка - Никифорова, видав два альбоми о їхній творчості, став ініціатором і організатором встановлення пам'ятників Трущу і Дровняку. Член Головної управи ОЛ, голова гуртка ОЛ в Новиці. В галереї «премеровом» виставом була вистава творів Сергія Міхновського.

22.07.2022 Мала місце традиційна загальноцерковна проща греко-католиків на святу гору Явір. Відслужено Молебен до Пресвятої Богородиці, а після нього розпочалася Божевественна Літургія, яку очолив архієпископ і митрополит Перемиско-Варшавський владика Євген Попович. Разом з митрополитом співслужили владика Володимир Ющак - єпископ Вроцлавско-Кощалінський, владика Аркадій Трохановський - єпископ Ольштинско-Гданський, та священники з всіх трьох єпархій у Польщі і зо Словаччини. В одправах брали участь українські біженці і вірні з різних куточків Польщі, які з'їхалися на Лемківську Ватру і прочане, які розпочали свою мандрівку 18 липня в Люцині на Словаччині.

22-24.07.2022 В Ждині мала місце ювілейна 40 «Лемківська ватра». Старостом бив Михайло Маркович з Новиці. В суботу на офіційним відкриття Ватри під пам'ятним хрестом зложено квітя та запалено жертвам акції «вісла» символічне світло. Серед запрошених гості слово взяли: Митрополит Перемиско-Варшавський кир Євген Попович, єпископ Горлицький кир Паїсій Мартинюк, посол польського Союму Володислав Косіняк-Камиш, радна Сейміку малопольского воеводства Ядвіга Вуйтовіч, Староста горлицкого повіту Марія Губала, Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнарівський, Віят гміни Устя Руске Збігнев Людвін, члени спільної Комісії уряду і мєншин др Мисослава Копиястянка і др Григорій Купрянович, віцемаршалок вармінсько-мазурского воеводства Мирон Сич і інші.

30-31.07.2022 В Лугах, недалеко Гожова zorganizовано XXXII «Лемківську ватру». В артистичній програмі виступили: «Надія», «Оркестр сьв. Миколая», «Ефір», «Лемко Тавер», «Гойраки», «Ластівчата», «Гречни Фрайрки», «Інтраде», «Файна Ферайна», «Демай», «Людмила Кравчук», «Goryzvit».

5-6.08.2022 В Михалові СЛ організувало 42 «Лемківську ватру на чужині».

7.08.2022 Лося. Музей «Dwory Karwaszjanów i Gładyszów») і гмінний осередок культури в Ропі організували Свято лосянских маязрів.

13.08.2022 Ансамбль пісні і танцю «Ослав'яни» з Мокрого відзначав 50 років своєї діяльності. ОЛ репрезентували Анна Барнат-член Головної управи ОЛ, Михайло Маркович - член Головної управи ОЛ і Григорій Суханич - заступник голови ОЛ.

14.08.2022 В Мокрому мало місце 30 Свято культури над Ославою. В артистичній програмі виступили: «Лем Ми», «Сліванка», «Малинчюк», «Ослав'яни», «Видимо», Дарина Заболотна, «Студенти танцюють», «Лемківський Перстенік», Таня Сцїбайло, «Капеля Зберана», «Оркестр сьв. Миколая».

20.08.2022 В Команч закінчилася Сарепта Родин.

28.08.2022 Новиця. Новичане і їхні гості святкували празник Успіня Богородиці. Мало місце традиційне посвячення вінців, зерна, овочів і води в чудотворним джерелі. Прекрасні вінці зрихтували новичане і молодь з Маластова, яка приїхали на кермеш «за Магуру» пристроєним возом.

30.08.2022 Лігниця. Помер Михайло Вархів - лемківський артист, який майже 50 років творив мінятури церков в більшовці з Лемківщини, але тіж з Бойківщини, Гуцульщини і з другої страни Карпат – зо Словаччини.

4.09.2022 Краків. В краківській Філармонії відбулося урочистий концерт репрезентативного чоловічого хору Об'єднання українців Польщі (ОУП) «Журавлі». Тим же концертом хор святкував 50 років своєї творчої діяльності.

Журавлі у Краківській Філармонії

04.09.2022 Білянка. Мав місце концерт з нагоди 25 років існування ансамблю «Серенча». Своєю діяльністю ансамбль зачав в 1997 році з ініціативи Романа Корбича, Петра Квокія і Мирослава Троханівського. В репертуарі «Серенчи» найдеме стари, часом юж призабити, лемківски сьпіванки в нових аранжациях, як і власни композиції членів ансамблю.

08.09.2022 На 97 році життя померла королева Великобританії Єлисавета II. Царювала над Британском і парунадцятьома інчиима державами 70 років і 7 місяців – найдовше за цілу історію британської монархії. Наступником на королівским престолі став син покійной, який прийняв ім'я Карл III.

10.09.2022 Явожно. В лісі при пам'ятнику жертвам концтабору проходили центральни відзначення 75 річницї акції «Вісла». Одслужено заупокійну Літургію за души помордуваних українців - невинних в'язнів в 1947 – 1948 роках. Божествену Літургію очолив архієпископ Євген Попович, митрополит Перемиско-Варшавский. До Явожна приїхали межде інчиима: владица Володимир Ющак, єпископ Вроцлавско-Кощалінский, представники духовенства з усіх трьох єпархій УГКЦ з Польщі, Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнарський, представник польського Союму, представники шлезкого Воєводи, Президент міста Явожна Павел Сільберт, Голова Об'єднання українців з Польщі Мирослав Скірка, члени Головної управи Об'єднання лемків - Олександр Маслей і Михайло Маркович, молодь українских шкіл з Польщі і численно учасники з різних частин Польщі і України.

Лемківский народний календар

Користаючи з книжки Василя Баволяка під наголовком «Лемківскы приповідки і приказки зо Святковы Великой і околиці» лемківский народний календар опрацював для Вас **Іван Рубіч**

Осінь

Восени воды льжка, а болота діжка.

Осінна слота, не дуже дощу, а дуже болота.

Восени і воробель богатий (по жebraх не ходит).

Восени і зяцк выпасений.

Восени потіха, є міх і до міха.

Восени пусто на дворі, але тісно в коморі.

Чим веце восени воды, тым веце на яр погоды.

Што восени в коморі, то взімаі то сагі.

Як осін довго тепло тримат, то нагіл прииде зима.

Як осін з туманами, то зима зо снігами.

Осін тому дарує, хто ей припилынує.

16.09.2022 Криниця. В музеї Єпіфанія Дровняка (офіційно іменуваним «Музейом Нікіфором») презентували публіч виставу сучасних ікон, написаних під час верштатів в Новиці, в яких брали участ артисти з Польщи, України і Білоруси.

Музей Єпіфанія Дровняка в Криниці

24.09.2022 Горлиці. Своє засідання провела Головна управа ОЛ. Оцінено проведення XXXX Лемківской ватри в Ждині. Прийнято рішення оглядом діяльності ОЛ в 2023 році.

26.09.2022 Горлиці. Об'єднання лемків переслало на руки вїтїв гмін Устя Руске і Ропа і на руки Директора регіональної управи водяной господарки письмо в справі тлінних останків людей, які одсонилиа висихаюча вода в Климківці. Зміст письма і одповіди на нього можна прочитати на сторінці Об'єднання лемків www.lemkounion.pl.

03.10.2022 Ряшів-Горлиці. Державне водяное подарство «Польски воды» переслало одповід на письмо ОЛ з дня 26.09.2022.

5-9.10.2022 Горлиці. Проходив 8 Фестиваль ім. Зигмунта Гаупта. Партнером в його проведені било Об'єднання лемків. В рамках фестивалю мали місце численни авторскі стрічи і дискусії, межде інчиима з літератами з України: Наталіюм Сняданко і Юріюм Андруховичем.

8.10.2022 Краків. В Медженароднім центрі культури стрінулися любителі творчости Богдана Ігоря Антонича. В події «Краківска ніч поезії – Антонич і Грабан» взяли участ поети, яких творчіст є інспірувана кольоровим світїом Антонича – Володислав Грабан і Катажина Шведа, який родина походит з Перегримки.

Того осін не дала, чога яр не засіяла.

Як в вересни грім, то буде довга і тяжка осін. В жовтні ціпом бити, а не, газдо, на пецу сідити.

Жовтень в поле, дикы гуси за море.

В листопадї мороз тримат, то не довга буде зима.

Як в листопадї листя не опадають, довгу зиму заповідать.

Як в листопадї перуны стріляють, довгу зиму

Дороги читаче!

Якшто Ваша родина побільшилася в 2021 або 2022 році - просіме подільтеся своєм радїсто і до 14 грудня присилайте фотографії діточок, народжених в 2021 і 2022 роках для публікації в рїздвяним номері «Ватри»

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Курилла
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківска ватра"
Жиня, 22-24 липня 2022 р.
www.watrazdynia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківска освітня фундація ім. І. Криничого
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радио „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радио „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.zszow.pl/audycje

„Лемківска сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радио „Радио лемко” www.radio-lemko.pl
Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігници

ім. Б.І. Антонича - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі

ім. М. Шашкевича - www.szazsk.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань www.sfulo.com

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОА
(в тім часопис ВАТРА):

Ольга Буковска, Вроцлав - 100,-

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплата!

Редакція **ВАТРИ** Головна управа ОА

lemkoland
www.lemkoland.com

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 3 зл. + 4,30 зл. поштової оплати в Польщі.
Річна передплата 4 x 3 зл. + 17,20 зл. (кошти пересилки) = 29,20 зл.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 зл.
Річна закордонна передплата 4 x 3 зл. + 52,00 зл. (кошти пересилки) = 64,00 зл.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видас / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagielly 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія

Анна БУКОВСКА головний редактор, Ігор КОВАЛЬСЬКИЙ дизайн
Адам ВСВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl
Григорій СУХАНИЧ, Василь ШЛЯНТА, Наталія ГЛАДИК, Анна БАРНАТ,
Кир Аркадій ТРОХАНІВСЬКИЙ.

Технічне оформлення Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadaszanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Свято лосянских мазярів велика імпреза в малим скансені.

Велике зацікавіня пляном Лосі зо списом газдів на ден 1.09.1939

ТЕКСТИ ПЕТРО МОРОХ

Юж тринадцет років в Мазярській загороді, в лемківским селі Лося, організуют Свято лосянских мазярів – сьвято села яке пригадує мазярів-газдів, яки на зломі 19. і 20. столітя створили свою рухому імперію, в якій («границя») розвозили дегеть, мазь і інчи продукти з ропи – од Брна по Одесу, од Ключ-Напокі по Ригу. Подія має приємну, вакаційну формулу, та разом з тим має і богату програму: майстер класи, вистави, презентації, концерти і шторічний мазярский конкурс. Кожного рока сьвято має інчий наголовок, довола якого будуваний є сценарій події. В загороді оповідали юж гостям сьвята о конях, возах, мазярским заробітку, ропі і прекрасних лосянских дівчатах і невістах.

Ой поїде мазяр в сьвіт...

Кожного рока число гостей на лосянській події фурт росне – 7 серпня 2022 рока било то близко 1300 людей. Лем єдного жаль – покля живима били мазяре, били серцьом сьвята, вказували як вточити бочку на мазярский віз чи як насмарувати колеса мазьом. Тепер юж не годен почути на сьвяті мазярів автентичого заклику «Мааазі, мааазі, фіштрон, оліва, дзегець!»

Мамо, а тото што?

ГРЯДА

(ua. гряда, pl. grzędą)

ВЕРХНИНА

(ua. вершки, pl. śmietanka)

УЙЧЫНА

(ua. дядина, pl. wujenka)

КУБ

(ua. стегно, pl. biodro)

ВАРИХА

(ua. черпак pl. chochla)

МОРИМУХА

(ua. мухомор, моримуха, pl. muchomor)

Стежками предків: Любачівський повіт. Путівник, Львів 2019, 200 с.

Публікація в рамках проекту «Стежками предків», який реалізує громадська організація «Вирій» за підтримки Українського культурного фонду, а координує Роман Стрехалоук. Книжка описує культурну спадщину Любачівщини – частини етнографічного регіону Надсяння. Читач знайде описи збережених дерев'яних і мурованих церков, цвинтарів, хрестів і капличок в містах і селах повіту, інформацію про історію і географію регіону, особливості культури і народного мистецтва, видатні особи. Як і повинно бути в путівнику – на кожній сторінці кольорові фотографії. Авторами текстів сут Ольга Свідзинська, Тарас Радь, Андрій Котлярчук.

Стежками предків: Сянїчїнський повіт. Путівник, Львів 2021, 296 с.

Чергова публікація проекту «Стежками предків», тим разом присвячена Сянїчїні на Пїдкарпатї. Територія Сянїчїного повіту належит аж до трьох українських етнографїчних рїгїонїв: Лемкївщини, Бойкївщини і Надсяння. Як і в попереднїм томї про Любачївщину, путївник отверят пред читачом (мандрївником) історїю повіту, культурну і мистецьку спадщину, особливу сакральну архїтектуру, традицїї, постатї. Сут фотографїї, мапи і практичні поради туристам, як тїж пропозицїї конкретних маршрутїв. Авторами текстїв сут Ольга Свідзинська, Тарас Радь, Іван Патрїяк, Альона Тронь, Ольга Соляр, Михайло Скоп.

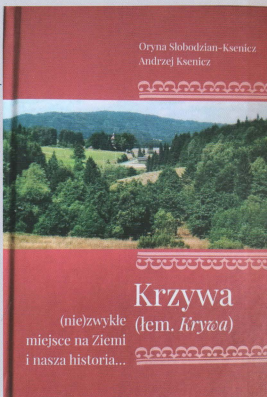

Молода Лемкївщина, Ватра зове. Спїваник, Львів 2022, 88 с.

Львївська обласна молодїжна громадська органїзацїя «Молода Лемкївщина» видала спїваник, в котрим замїстила найчастїше спївани пїснї з Лемкївського краю (близько 80). До вшитких текстїв додано гїтарови акорди, сут тїж варїанти текстїв і мелодїй. При кождїй спїванцї, котра є в репертуарї сучасних гуртїв або солїстів, зазначено назви єї сценїчних виконавцїв. Спїванки сут упорядковани згїднї з алфавїтом, тож легко їх однайти при спїльним спїваню.

Oryna Słobodzian-Ksenicz, Andrzej Ksenicz, Krzywa (tem. Krywa) (nie)zwykle miejsce na Ziemi i nasza historia..., Zielona Góra 2022, 114 s.

Монографїя села Крива в Горлицким повїтї, в котрїй автори поєднали історични інформацїї о рїдним селї з наукових, енциклопедичних і популярно-наукових джерел, як тїж зо споминїв давних мешканцїв Кривїй і їх нащадкїв, котри вродилися юж (на заходї). Крїм загальних роздїлїв про історїю, депортацїї, географїю, в кнїзї сут роздїли, присвяченї історїї церков в Кривїй і єї парохїв, як тїж окремим родинам, напр. родинї Бибель, Демчар, драматичним жїтьовим стежкам і коротким споминам крив'ян. Публікацїю доповняють давнї і сучаснї фотографїї, старї документи, мапи, в тїм мапа господарств, діаграми, таблицї.

Oryna Słobodzian-Ksenicz
Andrzej Ksenicz

Krzywa
(nie)zwykle
miejsce na Ziemi
i nasza historia...